

Cançons de la memòria trista

Cançons de la memòria trista

Xambó íntim

concert acústic, íntim, només guitarra i veu i sense endolls, en què repassarà les cançons dels seus tres discos: *7 acústics*, *dies oberts*, *cançons de la memòria trista*, i farà també algunes versions

**Divendres 6/07/2007
a les 23:00 hores**

Un passeig per la memòria

Al disc anterior, 'Dies oberts', el sociòleg Rafa Xambó (Algemesí, Ribera Alta) recuperava la seua faceta de músic, que durant anys va alenar només de manera privada. Amb 'Cançons de la memòria trista', confirma que ha tornat per quedar-se.

Amb 7 acústics vas tornar a la música; *Dies oberts* va ser una mena de rodament. Ara t'ha resultat més senzill donar a llum *Cançons de la memòria trista*?

—Fer cançons no és fàcil ni difícil. És generar un estat d'ànim per a compondre i confiar que la feina siga productiva. Moltes vegades treballes amb la millor disposició sense obtenir cap profit. L'estiu següent a la publicació de *Dies oberts* volia dedicar-lo a escriure. Me'l vaig passar abraçat a la guitarra, però res del que vaig fer em va agradar. Ara bé, fruit d'aquest esforç, cap a la tardor, maduraren les primeres cançons. Això sí, més enllà de la composició, el treball d'estudi, de gravació, de producció, amb dos discos a l'esquena sí que m'ha resultat més senzill, perquè ja saps com has de fer per tal que el resultat siga exactament aquell que vols.

—En *Dies oberts* mirava avant. En *Cançons de la memòria trista* fa la vista arrere. Per saber on anem hem de saber primer d'on venim...

—Mire arrere per avançar. *Cançons de la memòria trista* és la reflexió sobre la memòria que és trista, perquè fins i tot la dels moments feliços conté l'anhel per allò que ja no tornarà. De fet, la tristesa és una condició de la lucidesa; si no la coneixes, no pots ser feliç. Però alhora el disc és ple de referències al futur.

—Editar un disc pot ser un maldecap. Ara que el Col·lectiu Ovidi Montllor està donant un revulsiu a la música en valencià, creu que la situació canviarà?

—Crec que s'apleguen les circumstàncies per despertar la societat valenciana, que ignorava la música en la

pròpia llengua. A partir dels noranta, amb el rock català i amb l'emergència de cantants valencians, com Òscar Briz o Feliu Ventura, es gestà un ambient magnífic per a la creativitat. De moment, només topem amb la censura que practica RTVV. Curiosament, després ahir m'entrevistaren a Ràdio 9. D'entrada m'hi vaig negar, però després l'entrevista anà bé i, al final, la periodista anuncià que escoltaríem la cançó "Somnis republicans". Ara bé, l'únic que sentírem va ser la sintonia del programa, no sé si per casualitat, per manca de temps o per ordre de la direcció de Ràdio 9, que potser considerà l'elecció massa revolucionària.

—És clar, és que el seu disc s'ha publicat casualment enmig de tot l'escàndol de la fossa comuna del cementiri de València...

—Una casualitat ben desagradable. Quan vaig fer "Somnis republicans", no imaginava que podríem arribar al nivell d'ignomínia al qual ens ha conduït l'Ajuntament de València, que menysprea gratuïtament la memòria dels que lluitaren per la llibertat.

—*Cançons de la memòria trista* sembla un punt més crític que *Dies oberts*. Estava més empenyat?

—Més centrat. He donat al disc unitat conceptual i m'he pres tot el temps ne-

cessari per gravar-lo. Està molt estudiat. Fins i tot l'ordre de les cançons és deliberat: l'oient travessa un seguit d'estats emocionals per a ser després expulsat de colp, amb els efectes de so de cotxes, del carrer, amb la frase: "Ei, Xambó, adéu!"

—Realment recupera molts tipus de memòria, des de la històrica a la del seu pare...

—En el meu pare conflueixen memòria col·lectiva i individual. A través del seu record, mire de connectar amb l'esperit dels anys trenta, de la societat que s'espolsava l'atordiment de segles de repressió, decadència cultural, beateria... A la seua generació li tocà el més dur: viure la guerra quan eren joves. La nostra lluita contra el franquisme és una broma en comparació. I tot sense abandonar l'actitud vitalista. Mire d'evocar també el rerefons de l'època, l'artista transhumant i llibertari. Associe aquesta forma d'entendre la vida amb l'actual: el contingut varia, però aquella empena encara cal per caminar.

—A més, ha enregistrat la versió d'un tema que només tocava als concerts.

—És la memòria de la nova cançó. "Em dius que el nostre amor" és un tema bellíssim de Toti Soler, que en La Fusteria l'interpretava de manera pròxima a l'original i que ara he versionat en format reggae, incidint en els matisos més irònics.

—I com és que ha tornat a incloure "Plou" que ja hi era en 7 Acústics?

—Perquè en aquell disc la cantava Carles Carrasco. Jo he volgut donar-li un aire més jazzístic i posar-li la meua veu. És una cançó a la qual tinc molt d'afecte.

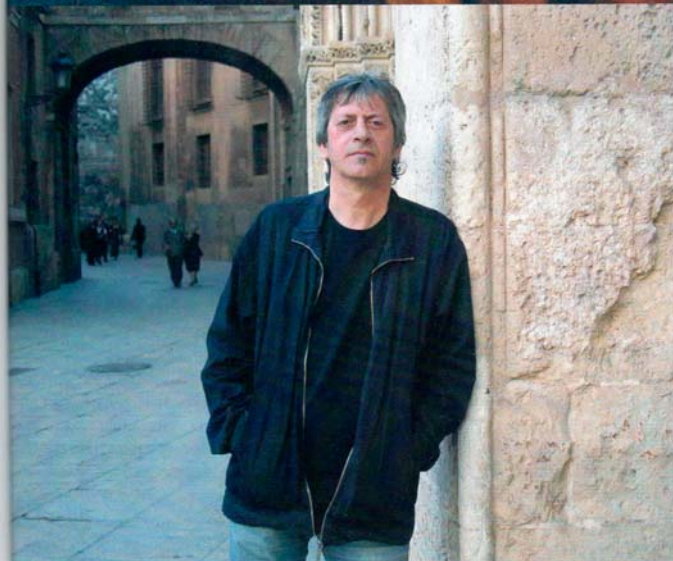
—En *Dies oberts*, posava música a alguns poemes de Miquel Martí i Pol. Ací ho fa, per exemple, amb "Dedicat", de Txema Martínez. En qui pensa quan la canta?

"Amb el Col·lectiu Ovidi Montllor, s'apleguen les circumstàncies per despertar la societat valenciana, que ignorava la música en la pròpia llengua. De moment, només topem amb la censura que practica RTVV"

Cançons de la memòria trista

Rafa Xambó, sociòleg i professor a la Universitat de València, ha recuperat la seua faceta músic amb *Cançons de la memòria trista*. És el tercer disc de l'artista d'Algemesi, qui ja convençut què és el millor que ha fet mai.

—Quan la cante, pense sobretot en cantar-la bé. És més aviat l'actitud de provocació que s'aconsegueix amb el so del tumbao cubà i l'entonació aflamencada. Però no la puc dedicar al públic perquè és una cançó per a censors, perseguidors, torturadors, per a qui crema llibres o trau la gent de casa de nit...

—Què hi ha darrere de la data d'“Imatge quotidiana 1974”?

—És l'any en què la vaig fer, en el meu primer curs a la facultat de València. Era recent l'assassinat “legal” de Salvador Puig Antich. En la seua aparent innocència, trasllueix la pesantor del franquisme. Faltava encara un any per a la mort de Franco i no ho sabíem. No es podia opinar de res i això, per a una generació jove que no havia viscut la guerra, era frustrant, més quan estàvem connectats amb les tendències culturals europees i americanes. Per això, encara que semblava d'amor, pensava en Puig Antich, la llibertat, la necessitat de desempallegar-nos de la dictadura...

—I ara que el disc ja està fet i al carrer?

—Un descans! Ha costat, però paga la pena. A més, he après bé la lliçó de Serrat. Quan digué de *Mò* que era el millor disc que havia fet mai, vaig pensar que tenia tota la raó. Jo dic el mateix. Gens d'autocrítica. A més, quan t'ho repeteixes tres vegades, t'ho creus... No, de veritat, estic satisfet. És un disc rodó. Al principi, creus que et deixarà trist, però quan acabes, et sents fresc i ple de ganes d'encarar la vida, de viure el present.

Cristina Simón

Cançons de la memòria trista

NEO

LA CARTELERIA 27

DESDE AQUÍ [RAFA XAMBÓ]

En permanente búsqueda

Cançons de la memòria trista, el nuevo Lp del músico valenciano, pone de manifiesto su voluntad de encontrar un camino propio donde coexisten las herramientas de la canción de autor con una vocación sonora claramente contemporánea.

EDUARDO GUILLOT

Se pasó más de dos décadas retirado de los escenarios, pero desde que retomó su carrera musical, en el año 2001, **Rafa Xambó** parece estar intentando recuperar el tiempo perdido. Cuando aún resuenan los ecos de *Dies oberts*, llega *Cançons de la memòria trista*, un disco en el que lo primero a destacar es la ausencia de **La Fusteria**, el grupo de músicos con que había grabado anteriormente. «Es una etapa que ha quedado atrás. Mantener una banda es bastante complicado, sobre todo si pretendes contar siempre con los mismos músicos», explica. «La Fusteria respondía a un concepto más naif, vinculado a instrumentos de cuerda, de madera, guitarras de caja, etc. En este disco, aunque hay muchas guitarras, las hay electrificadas y tratadas por ordenador, hay *loops*, teclados y, moderadamente y sin abusar, recursos electrónicos que buscan obtener un sonido diferente».

En cierta medida, el disco supone un paso adelante desde el concepto de cantautor en busca de una clara vocación contemporánea. «Quería hacer un disco actual, precisamente porque habla de muchas cosas que están en la memoria, ya sea colectiva, sentimental o personal, y que, a través de la forma, se pretenden actualizar. La influencia de **Albert Ortega**, coproductor del Lp, ha sido fundamental. Es un músico joven y con muchos recursos. Cuando empezamos a hablar sobre el disco, nos pusimos de acuerdo en algunos referentes básicos, como **Ben Harper** y **Jorge Drexler**, que nos sirvieron para entendernos. Pero también podríamos citar a **James Taylor**, **Bruce Springsteen**, **Dylan** o toda la escuela de la *nova canço*».

Uno de los elementos que más contribuyen a dotar de contemporaneidad a las canciones es el uso de programaciones. «La clave es tenerlas claras en la cabeza. Entonces sabes qué es lo que funciona y lo que no. El trabajo fundamental en ese sentido ha sido de Albert». Pero la gran sorpresa del álbum es, probablemente, el arriesgado recitado de *Bales*, conceptualmente cercano al rap. «Cuando leí el poema de **Txema Martínez Inglés** tuve claro que tenía que subirlo a un escenario, pero no sabía cómo. Me encerré durante quince días, obsesivamente, delante del teclado, que en este caso usaba para componer por primera vez, y le di vueltas hasta que encontré

Cantautor sin etiquetas.

la forma. No creo que sea un rap, porque tampoco era mi intención. Está cerca del recitado poético convencional, pero es cierto que contiene momentos en los que la voz se acompaña a propósito con el ritmo y se aproxima al rap. Cuando le enseñé la maqueta a Albert y le dije que la canción iría en el Lp, se quedó muy descolocado. Me dijo que parecía de **Fun Lovin' Criminals**, a quienes yo no conocía en aquel momento».

Es, quizá, la canción más llamativa, por su singularidad, de un disco muy completo y tremendamente variado en ritmos y propuestas sonoras, en el que sólo ha faltado que se incluyera *Trist i sol a la finestra*, versión de una de las letras de **Woody Guthrie** que musicaron **Wilco** y **Billy Bragg** en *Mermaid Avenue*. «Cuando el disco estaba a punto de entrar en máquinas, me llamaron desde la fábrica y me preguntaron si disponía de permiso para publicarla. Como no lo tenía, y ellos habían sufrido problemas anteriormente con situaciones similares, me dijeron que, en tal caso, no fabricaban el CD, así que opté por eliminarla. Después pedí la autorización y en estos momentos tengo ya la de los herederos de Guthrie, que además me han cedido un diez por ciento de los beneficios que genere la versión. Ahora sólo falta el permiso de la editorial de **Jeff Tweedy**, que estoy tramitando. Ojalá el disco se agote pronto y en la segunda edición podamos añadirla».

Teatre El Micalet. Miércoles, 21. [22.30 h.]

www.rafaxambo.com

DIRECTO

CRAZY CAVAN & THE RHYTHM ROCKERS
Objeto de culto

● La carrera de **Crazy Cavan** no ha sido nunca un camino de rosas. Se inició a principios de los sesenta, en una época en la que el rock & roll perdía fuelle frente a la imparable música británica. Pese a ello, el tesón ha acabado colocando al músico y a **The Rhythm Rockers**, la banda que le acompaña desde hace más de treinta años en un lugar de privilegio, aunque sea como artista de culto, poseedor de un directo plagado de nostalgia, pero también de energía. Su fidelidad al código rockabilly está fuera de toda duda a lo largo de una discografía abundante y coherente, ampliada recientemente con *The way it was*. | R. R. **El Van Van (Castelló)**. Viernes, 16. [23 h.]

DAVE BARKER
Cosecha jamaicana

● El cantante jamaicano **Dave Barker** y el guitarrista valenciano **Alberto Tarín** vuelven a encontrarse. Tras formar parte recientemente del ambicioso proyecto **Living' Reggae**, que propició una impresionante reunión de músicos y cantantes el pasado mes de febrero, Barker regresa a Valencia, pero en este caso para ofrecer perlas de su propia cosecha. Poseedor de una carrera situada entre las mejores de su especialidad, y con una voz especialmente dotada para el reggae y el soul, Barker ofrecerá su único concierto en España. | R. R. **Black Note**. Viernes, 16. [23 h.]

THE POETS OF RHYTHM
El otro lado del funk

● **The Poets Of Rhythm** están considerados los padrinos del *deep funk*, un estilo que bebe directamente del funk de los años 60 y 70, pero en su vertiente más desconocida y agreste. Todo ello, pasado por el filtro de los nuevos lenguajes electrónicos, ha propiciado que estos alemanes se codeen con artistas de primera fila, fascinados por la fuerza rítmica de una música que huye de lo convencional, pero que resulta tremendamenteailable. | R. R. **El Loco**. Sábado, 17. [23 h.]

ROYAL CROWN REVUE

Aires retro

Los reyes del neo swing hacen una doble parada en la Comunitat Valenciana

● La capacidad de **Royal Crown Revue** para revisar sonidos casi olvidados ya hacerlos atractivos para un público joven, puso a la banda al frente del movimiento conocido como neo swing. En realidad, no se trataba más que de una amalgama de estilos directamente importados de las décadas 40 y 50 del pasado siglo. Una fusión de jazz, swing y rock que, convenientemente adaptada a los tiempos modernos, otorgó al grupo de **Eddie Nichols** una popularidad creciente. En plena década de los noventa, explotaron definitivamente en discos como *Mugzy's move* o *The contender*. El paso de los años ha ido amortiguando el impacto de sus canciones, reclusas ya casi de manera definitiva en discos grabados en directo en diversos países. Pese a ello, se mantienen en una digna posición que mezcla la arqueología rítmica con la inspiración, y que convierte sus conciertos en todo un viaje a través del tiempo. | R. R. **El Loco**. Viernes, 16. [23 h.] **Stereo (Alacant)**. Domingo, 18. [22 h.]

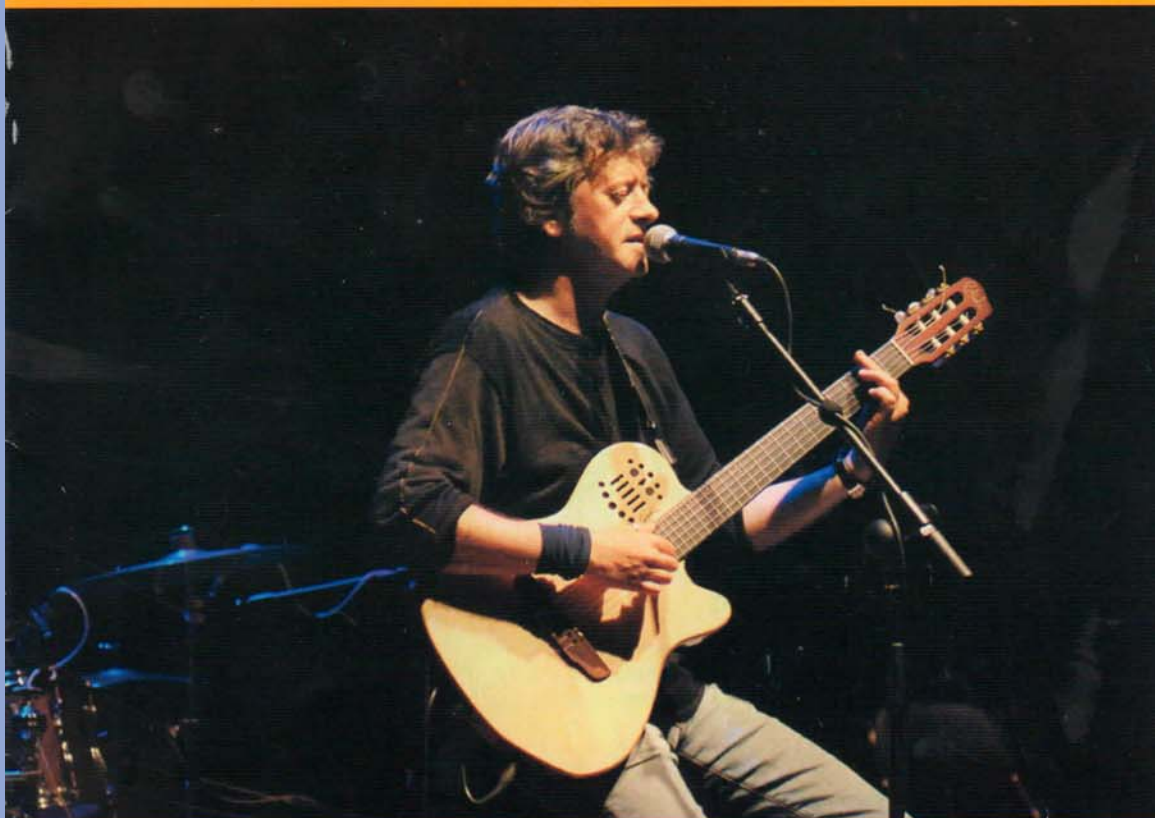
Vestidos para bailar.

Cançons de la memòria trista

cartellera

ACTIVITATS - ALGEMESÍ

OCTUBRE 2006 · NÚM. 15

Rafa Xambó presenta les cançons de la memòria trista al Teatre Municipal

DIVENDRES 6 D'OCTUBRE · 22 HORES

Teatre

**666, d'Yllana
Teatre**

**Divendres 20
Teatre Municipal**

Teatre familiar

PAPIRUS, de Xirriquiteula Teatre

Dissabte 14 · Teatre Municipal

QUASIMODO, de Teatre de la Caixeta

Dissabte 28 · Teatre Municipal

Barri del Carrascalet

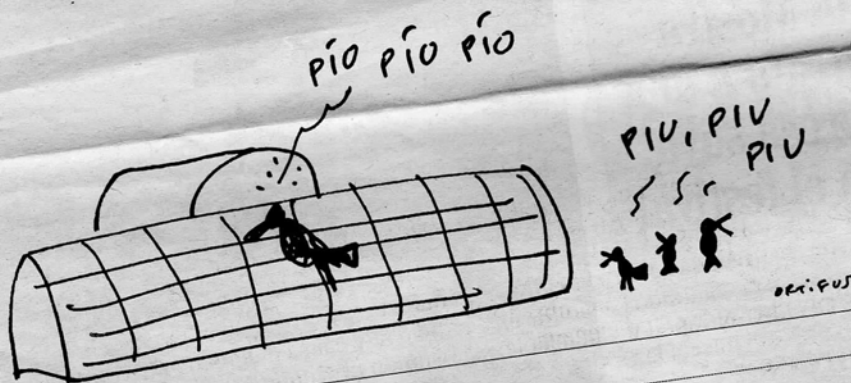
**FESTES A LA VERGE
DEL PILAR**

Del 7 al 12 d'octubre

Cançons de la memòria trista

DE TODO HAY EN LAS VIÑETAS DEL SEÑOR

Cantautores y músicos valencianos se encierran en el Palau para denunciar su marginación

EMILI Piera

CON GUSTO

Esta «Cançó» de ahora

La llamada *Nova Cançó* murió hace muchos años, creo que en torno a 1984, cuando **Jaume Sisa** sacó, a la vez, dos discos y un libro mientras anunciaba su retirada y decidía reencarnarse como **Ricardo Solfa**, ya dijo el humorista **Romeu** que hay que ver cómo trabajan estos catalanes incluso cuando se retiran. Veinte años después y en este persistente invierno se multiplican los signos de una resurrección, aunque nada vuelve igual y sólo se re- aquella *Nova Cançó* era un mixto del cantante autor según el modelo francés (**Brassens**) y/o americano (**Dylan**) y de las músicas folk locales, en el bien entendido de que también es pro-

pio lo adoptado: *Peter, Paul & Mary*, el twist o los boleros. Esta cançó que vuelve será lo que la globalización permita.

Los de *Tornaveu* se han atrevido a programar cançó en *El Musical* y casi en plena semana fallera, mientras que el **Club Levante** acogía la presentación de *A cau d'orella* del maestro **Lluís Miquel**, que es volcánico y balcánico, puro sentimiento y verbenas. A todo eso Canal 9, desde los tiempos en que se peleaban **Fabregat** y **Linde** hasta hoy mismo, sigue ignorando el fenómeno quizás por- que tiene de él conceptos tan andrajosos como esos progres solariegos a quienes *la trenka nubla los ojos*, que diría mi amiga **Rosa Peris**. Normalidad.

Vuelve **Rafa Xambó** convertido en una voz mucho más cuajada y saca nuevo disco *-Identitat aliena-* **Oscar Briz**, con un acústico muy trabajado y pocas ganas de predicar.

En los ochenta teníamos más ganas de fiesta que de trincheras (¿quién no?) y yo mismo negué tres veces a **Gato Pérez** —perdona, Gato— porque calculé que la morena que ya tenía (casi) en el bote podía considerarme en falta. Lo que murió entonces fue cierta épica de sacrificio ahogada por unos tiempos de comedia: la poderosa imantación sentimental de **Llach** o **Serrat** funcionaba y funcionaba sin problemas y **Renato Carosone** graba en Nueva York. En napolitano: al Imperio, que más le da.

CANÇÓ

Rafa Xambó: «La música en valenciano debe luchar para hacerse visible»

El cantautor acaba de publicar su nuevo disco, «Cançons de la memòria trista»

Ricardo Rodríguez, Valencia
Hace algunos años que Rafa Xambó decidió reemprender una carrera musical que, tras destacar en la época de la Nova Cançó, se había aletargado durante más de dos décadas. Tras editar *7 acístics* y *Dies oberts*, el cantautor, sociólogo y activista acaba de sacar a la calle *Cançons de la memòria trista*, un disco «íntimo y desnudo, como sus antecesores, pero con apuntes electrónicos que lo hacen más actual, buscando nuevos lenguajes».

Cançons de la memòria trista es el título que agrupa 9 canciones en las que el recuerdo y la melanco-

lia hacen de hilo conductor: «Al tener terminadas las canciones, me di cuenta de que casi todas se referían a los recuerdos y a la tristeza, y que podría ser un título muy adecuado». En él hay textos del propio Xambó, pero también de dos destacados poetas como Marc Granell y Txema Martínez: «El primero no necesita presentación. Posiblemente, Granell esté ahora mismo entre los mejores poetas en lengua catalana. El texto suyo que he musicado, *Madinat-at-Turab*, es una crítica demoledora y sumamente lúcida de Valencia, con sus actuales obras y fastos relacionados

con la Copa del América. Txema es más joven. Es de Lleida y pertenece al *Moviment dels Imparables*, totalmente novedoso y revolucionario».

Otra de las sorpresas que contiene el Cd es la voz de Pepe Xambó, cantautor flamenco y padre del cantautor: «Mi padre llegó a ganar diversos concursos en los años 30, pero luego, con la llegada del franquismo, lo tuvo que dejar. Sin embargo, en las fiestas familiares siempre cantaba, y su voz me ha influido mucho. Posiblemente esa chulería tan flamenca aún la mantengo».

Rafa Xambó.

ÓSCAR VAZQUEZ

Desde que retomara su carrera, Xambó ha sido uno de los músicos más activos en el *Col·lectiu de Músics i Cantants en Valencià*: «He descubierto que soy un activista, que no me puedo estar quieto. Además, hemos tenido la suerte de juntar a varias generaciones. Agente veterana como Al Tall con otros jóvenes, como Pau Alabajos o Sergi Contrí. Hemos tenido que luchar para hacernos visibles, ya que los medios de comunicación públicos nos tienen olvidados y censurados».

Su próxima actividad es la entrega de los Premis Ovidi Montllor, el próximo día 14, en el Teatre Micalet: «La primera edición ha sido muy positiva, con muy buena respuesta. Es algo que debería hacer la administración, pero que, al no hacerlo, nos toca a nosotros. Es una buena manera de darnos a conocer. No todo han de ser protestas y reivindicaciones, también son necesarias iniciativas como ésta, para dinamizar la música en valenciano».

Cançons de la memòria trista

NEO

LA CARTELERIA 27

DESDE AQUÍ [II PREMIS OVIDI MONTLLOR]

En crecimiento

La semana pasada, la plana mayor de la música en valenciano se reunía por segundo año consecutivo en el Teatre El Micalet para entregar los Premis Ovidi. Óscar Briz, Rafa Xambó o Sant Gatzxo fueron algunos de los galardonados en la ceremonia

EDUARDO GUILLOT

Por segundo año consecutivo, el Teatre Micalet acogió la ceremonia de entrega de los Premis Ovidi, una iniciativa del COM que cuenta con la colaboración del periódico *L'Avant*, Escola Valenciana y el Centre Cultural Ovidi Montllor de Alcoi. Y si algo constata la continuidad de los galardones es el buen estado de forma de la música en valenciano, más allá de corrientes y estilos. La abultada producción de la temporada y el nivel de los premiados hablan por sí solos de una realidad normalizada en muchos aspectos, pero con la carencia endémica del acceso a los medios públicos.

Óscar Briz se llevó el premio más deseado, ya que sobre *Quart creixent*, su último Lp, recayó el galardón a Mejor Disco. No fue el único que se llevó a casa el cuadro de Antoni Miró que distingue a los premiados. **Rafa Xambó** (en la categoría de *Cançó*), **Pep Gimeno Botifarra** (Folk y Nuevas Músicas), **Sant Gatzxo** (Pop-Rock), **Eva Dénia** y **Manuel Hamerlink** (por los arreglos de *Tribut a Jobim*), **Feliu Ventura** (mejor canción, por *Alacant (per interior)*; y mejor letra, por *S'ivéns*), **Rapsodes** (mejor maqueta) y **121 db** (grupo revelación), también fueron distinguidos. Además, hubo reconocimientos para **Sva-Ters**, **Soul Atac**, el **Tourbolet**, **Ovidi Twins** y "La Gira" de Escola Valenciana.

El momento más emotivo de la gala se produjo cuando **Lluís Miquel**, premiado por su larga trayectoria artística (iniciada a principios de los años sesenta, con *Els 4 Z*), dirigió unas palabras a los asistentes recordando sus difíciles comienzos. El teatro en pleno ovación al veterano cantante, visiblemente emocionado, que recibía así el reconocimiento de sus compañeros de profesión.

Otros momentos álgidos de la noche estuvieron protagonizados por **Pep Gimeno Botifarra**, sorprendido por haber ganado en su categoría, y las jóvenes bandas de rock, que reivindicaron el uso del valenciano en todos los géneros. Aunque fue un actor, y no un músico, quien se metió a los asistentes en el bolsillo. **Xavi Castillo**, con sus descaharrantes parodias, contribuyó a desengrasar la ceremonia cuando era preciso, y puso una sonrisa en la boca de un público comprometido, que sabe que no se avecinan buenos tiempos para la cultura.

En definitiva, una noche de fiesta y de compromiso con la lengua, pero también un toque de atención serio en el plano estrictamente artístico: Hay calidad de sobra en la música en valenciano. Y quien no quiera verlo, tiene un grave problema. ■

Óscar Briz, mejor disco del año.

Lluís Miquel, galardón a toda una trayectoria.

Los premiados, en la típica foto de familia.

THE SKATALITES

Los padres del «ska» jamaicano

La banda, nacida en los años sesenta, visita Valencia con su *Roots party*

● No diga ska, diga **The Skatalites**. La formación original, surgida en Jamaica, en 1963, y disuelta poco más de un año después, ya es historia del género, y aunque actualmente muchos de sus miembros han fallecido, el resurgir del estilo a finales de los años setenta (merced a su reivindicación por la escena *mod* y el sector *skinhead*) reactivó a la banda, que graba y gira regularmente desde entonces con diferentes formaciones. En 1996, se reconoció su aportación a la música con un Grammy (si es que tal premio es indicativo de algo), y el pasado año, editaban *Roots party*, la mejor prueba de su estado de forma. Únicos a la hora de poner al público en disposición favorable para el baile y herederos de una tradición musical jamaicana que ha llegado a todos los rincones del mundo, llegan dispuestos a satisfacer no sólo a los amantes del ska, sino también a los de sus géneros afines, como el reggae, el *dancehall* o el *toasting*. A disfrutar. | E. G. **Heineken Greenspace**. Domingo, 1. [21 h.]

DIRECTO

FARRAH + DELCO Hágase la luz

● Si no fuera porque son ingleses, se diría que **Farrah** se pusieron el nombre para ratificar su afición a la fiesta. Ya, es un chiste malo, pero es que sus tonadas de melódico y esplendoroso pop, con reminiscencias de los sesenta y de la nueva ola, son la mejor medicina contra la depresión y el aburrimiento. Llegan a Valencia con flamante tercer disco bajo el brazo, *Cut out & keep*, y les teloneará **Delco**, banda madrileña con un álbum en su haber (*Beautiness*) que comparte con ellos influencias y *savoir faire*. | E. G. **Wah Wah**. Viernes, 29. [22.30 h.]

THE CULT

Eterno retorno

● Una vez el espíritu de **Jim Morrison** ha abandonado el cuerpo de **Ian Astbury**, el cantante ha vuelto a acordar con el guitarrista **Billy Duffy** (o con su abogado, porque la relación no es buena, pero el dinero manda) reflotar a **The Cult**, banda británica que empezó en plan siniestro y acabó haciendo rock metalizado, y que triunfó en la Valencia de la segunda mitad de los ochenta, pero que hace demasiados años que no es más que un fantasma del pasado. Se supone que si tocan *Rain*, *She sells sanctuary* o *Revolution*, eso no debería importarle a nadie, y como las tocarán, pues todos contentos. | E. G. **Auditorio America's Cup**. Domingo, 1. [21 h.]

BETTIE LAVETTE

Gran dama del soul

● No vamos a insistir en que el Festival de Jazz del Palau cada vez incorpora más artistas ajenos al género, sobre todo, cuando la afortunada es **Bettye LaVette**, gran dama del *northern soul*, nacida en 1946 y todavía con arrestos para subirse a los escenarios. Su concierto, gratuito, se completa con la presencia de **Eddie Palmieri**, una de las estrellas afrocubanas de Fania. La combinación es rara, pero ambos merecen la pena. Y tranquilos, que tocarán por separado. | E. G. **Palau de la Música (Jardines)**. Jueves, 5. [22 h.]

Un pedazo de historia.

Cançons de la memòria trista

EL PAÍS, dijous 15 de juny de 2006

QUADERN

QUADERN / 53

RAFAEL XAMBÓ / Cantant

“Faig meu allò de Springsteen: ‘no surrender’”

FRANCESC VIADEL

Ni ell és Lou Reed, ni estem a cap cafè de Freeport, a Long Island, amb una pesant màquina “*trie la seva cançó preferida*” just a l'entrada i un vell de color al fons del taulell, mig endormiscat, badallant sota una llum groga fluorescent. Tampoc ningú no ha escollit a la màquina la cançó *Walk on the wild side*... Tant se val. Rafa Xambó té un aire i, de vegades, un so que recorda endimoniadament el noiaorquès. Especialment el noiaorquès capaç de maleir el preu dels lloguers, Joan Pau II o Jesse Jackson amb un posat de rebel fastiguejat i mandrós.

D'altra banda, per trobar-nos, hem escollit un cafè del centre de València en el qual també habiten afrociutadans ensopits, embogits lectors d'Auster, poetes fumadors de marihuana, amants del fuet de cuir o esmicola governs menja hosties... Aquell cafè menut freqüentat per indígenes és, possiblement, un dels pocs llocs de la ciutat estranya on Xambó es troba. El cas és que, nascut al cor de la Ribera, necessita la llengua del país com els peixos l'aigua. També és per això que, tal vegada, traga poc el nas del seu barri. “A Benimaclet”, m'explica, “s'aguanta tot un món en valencià, a més, s'hi han anat instal·lant un munt d'amics músics, d'actors, d'artistes i hi ha també molta vida d'estudiant... és com si València quedara, simplement, allà, a l'altra banda de les vies...”, afirma amb un punt agredol. Aquesta és la ciutat estranya, la que et combat, la que t'expulsa.

Fet i fet, per al seu darrer disc, *Cançons de la memòria trista*, ha triat una imatge dels contenidors de la ZAL, engolint-se l'Horta, una murada inquietant que nega la visió de la mar. Aquell Manhattan lleig, cubicat, metàl·licament pur, ocupa el lloc on abans dormien les barques de pesca com closques de tortuga sobre la sorra humida, al costat de camps d'encims, favars o carxofars. Quan als anys seixanta el port començà a créixer amb la velocitat d'una tumoració maligna, els llauradors foren realitjats obligatòriament a Natxaret i altres llocs de la maltractada perifèria urbana. Diuen, alguns dels qui s'hi pogueren quedar, que molts d'aquells exiliats moriren de tristesa o es mataren, ras i curt, entre les quatre parets d'un pis fos. Amb la seua tria icònica és, ben bé, com si també els cantara des d'una melangia rabiosa, a aquells morts rurals d'expropiació forçada.

“Experiència de l'alegria des de la memòria trista...”, diu una petita introducció literària del disc que, a més, recorda la destrucció dels fossars republicans del Cementiri General de València i que enguany la ciutat celebra el setanta aniversari com a capital de la II República. Fossars de l'oblit, cal dir que destruits des de l'arrogància del que ja no és un govern municipal, sinó més aviat un règim municipal. Capital també de l'oblit, ja que aquest règim ha dit un no rotund i innegociable a l'efemèride.

Xambó, ara s'arreglera uns

Rafael Xambó, durant l'entrevista. / JESUS CISCAR

rinxols de cabells grisencs darrere de l'orella, fa un glop curt i nerviós d'un suc fred de bresquilla i tot seguit una xumada llarga de cigarreta. “Amb tot el que ha passat aci amb les fosses, en qualsevol altre lloc s'hauria muntat una rebel·lió ciutadana”, assegura irritat després de qualificar d'autèntica vergonya ja no l'afer en si mateix, sinó la quasi passivitat amb què s'ha rebut per part de la ciutadania l'escàndol organitzat a compte dels assassins del franquisme. Però València —ja se sap— és la ciutat estranya o “la de les serps i les rates coentes i terribles per on passeja lliure la ignominia més fonda”, en punyent descripció de Marc Granell a qui ha musicat per a l'ocasió el poema *Madinat At-Turab*.

Granell, però, no és l'únic convidat de luxe en un disc ple de literatura. El cantant confessa la seua devoció atònica pel lleidatà Txema Martínez Inglés, periodista d'ofici, adscrit als remorosos i incomodes escriptors autoanomenats “els imparables”. D'aquest ha musicat dos poemes d'una força arrabassadora, *Dedicat i Bales*. Precisament, m'assenyala *Bales* com un dels temes que més li interessan d'aquest darrer disc. I certament, ens trobem davant d'una peça musicalment molt treballada, d'un text d'arestes esmo-

lades... “Hi ha una bala calenta que ens batega al cervell quan pensem en la mort, que és pensar en nosaltres”.

Xambó apaga la cigarreta. Seiem al costat d'una finestra que dona just al davant d'una vella casa de corretges i bosses d'estètica *freed*, a uns quants metres, de fet, de l'establiment irreal d'un taxidermista. De sobte, bufa un ventjol calent aromatitzat amb olor de claveguera. Un pidolaire,

balanç de tot allò que he anat construint al llarg de la meua vida... De fet, a casa guardo unes quatre hores de gravació del meu pare, que també cantava. Escoltant i escoltant vaig trobar una peça curteteta de flamenc i vaig incorporar-la-hi: encapçalat el tema *Cantant*... La cançoneteta em va dur a la ment tota aquella gent dels anys trenta, aquell món nou, aquelles persones que varen viure una explosió de llibertat, que va-

Al 1974, amb les mateixes gresyes que llueix avui, va guanyar el primer Premi del Festival de Noves Veus de Sabadell

“Guarde unes quatre hores de gravació del meu pare, que també cantava. Escoltant i escoltant vaig trobar una peça curteteta de flamenc i vaig incorporar-la”

i uns minuts més tard un dels millors periodistes de la ciutat, guaiten per la finestra i ens interrompen breument la conversa. Tots dos, cadascú a la seua manera, també han vingut a protestar per la indigència civil en què vivim.

“Aquest disc”, explica, “és un treball amb molts jocs austerians, un treball d'indagació, com si de sobte haguera fet una mena de

ren haver d'enfrontar-se al feixisme, no en una lluita menuda i anecdòtica, sinó amb tota la seua força i després, és clar, pense també en els anys que vingueren d'obscuritat... Doncs bé, amb aquest tema connecte emocionalment amb tot allò, faig una mica meu allò del Springsteen, veritat?, allò del *no surrender*...”.

Aquest Xambó amb un punt

d'aspror, poc amic de romanços, amb vocació d'estil, és potser el més autèntic. D'altra banda, la seua tria poètica personal el confirma en la seua condició d'irreductible sense por del temps. Des que va començar als anys setanta, ha posat acords i veu a Miquel Martí i Pol, Gabriel Ferrater o Feliu Formosa, entre molts altres. No és una tria fàcil i encara menys innocent. Les seues preferències musicals tampoc no han estat les pròpies d'un autor moix o de modes i no és cap casualitat, doncs, que al costat dels inevitables i tan nostrats Raimon o Serrat, figuren també els incorrecissims Lou Reed o Springsteen.

Aquest darrer disc —entre el rock i l'esperança pel *resorgiment* d'una esquerra amb sabor autòcton— és també simple acumulació. És clar, Xambó, actualment un dels capítols del moviment de la música en valencià, no ha sorgit com un bolet al mig del bosc tapit i obscur que és sovint aquest país. Al 1974, amb les mateixes gresyes que llueix avui, va guanyar el primer Premi del Festival de Noves Veus de Sabadell. Habitual d'aplec i d'altres aquellarres, compartí el cartell amb els grans, l'Ovidi, Pj de la Serra, Maria del Mar Bonet, Joan Isaac, Celdoni Fonoll, Ramon Muntaner, Aute, Rosa León... Fet i fotut, Francesc Bellmunt recollí la imatge d'aquell jove xicot d'Algemesi en la pel·lícula *La Nova Cançó*... Malauradament, aleshores no pogué enregistrar un primer disc a causa de la denegació del certificat de bona conducta que li hauria permès evitar provisionalment el servei militar i dedicar-se de ple a la música.

Refugiat a la Universitat, on fa de professor de sociologia, ja no tornaria a connectar amb el món de la música fins a l'olímpic 1992, moment en què va coproduir *Ciutat magnètica*, segon disc en català de Bustamante on, ves per on, interpretava la versió d'un conegut tema de Lou Reed. “Podríem dir que al 99 vaig agafar la guitarra de nou”, comenta amb una certa distància. Des d'aleshores ençà ja ha fet tres discs i un munt de concerts. L'any 2002 eixia al carrer *7 acústics*, un disc fet en col·laboració amb la banda La Fusteria (Alvar Carpi, Carles Carrasco, Josep Maravilla i Bernat Pellicer). Un any més tard, enregistra *Dies oberts*. I ara, *Cançons de la memòria trista*.

De sobte, el mòbil es retorça sobre la taula, brama. La trucada és d'un periodista que s'ha resagat i que vol saber coses sobre els primers premis Ovidi de cançó en valencià, un embolic de collita pròpia que ha presentat oficialment a Alcoi aquell mateix matí. La seua és una explicació sense embulls, de teletip de luxe que acaba en un sospir de temps. Després guarda uns segons de silenci.

A fora, a la plaça del Collado, sota una olivera, tres estrangers es torren els escots temptadors al sol. La llum de la vesprada s'abat dolçament sobre les teulades. En tu he nascut i en tu visc i per això t'estime i per això t'odie... canta a la ciutat un Xambó més irònic que rancunios.